

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

TEORIJA IN ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČE

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 27. avgust 2009

SPLOŠNA MATURA

1. *Npr.:* gre za sklepno situacijo Jančarjeve drame; Volodja je utišal Simona in vse pripravil za sklepni ples; zmoti ga novi 'pacient', ki trdi, da je Chopin; zaigra svoj valček, a nihče ne pleše; drugi se ne morejo, valčku pa se uspe izmuzniti na svobodo; Simon je 'postal' poljski vstajnik, ki neutrudno in kljub prepovedim tipka svoj revolucionarni program; Volodja bo z Doktorjevo pomočjo prevzel oblast: vsi bodo lepo ostali v in zopet bo red in bo mir.
- (do 2 točki)*
(2 točki)
2. DA, saj Volodja skozi celotno dramsko dogajanje vodi igro in uresničuje, kar so si zamislili Doktor, izvedenca, nadoblast, a predvsem v svojo korist, postaja voditelj 'špila', prvi, nepremagljivi.
- (1 + do 2 točki, če je obkrožen DA)*
(3 točke)
3. a) Vse je urejeno, vse pospravljeno, vsi smo v, bilo je trdo in umazano, utrudljivo delo, a se je splačalo, lep ples je bil, svobode ni več v Zavodu, ki osvobajajo, vstajniki so/bodo ukročeni ...;
b) Volodja uporablja prvo množinsko in prvo edninsko osebo, Kantor le prvo edninsko, pač s pozicije absolutne oblasti, ki ni nikomur več odgovorna – oba vodita igro – obema je skupen boj za oblast, do katere sta pripravljena priti ne glede na žrtve – tudi Kantor je moral biti trd, neobziren, neusmiljen, neutrudljiv, tudi on je moral gaziti kri do kolen, tudi on je ubijal telesa in duše – oba govorita odkrito – sta na vrhu – padec v globino bi bil za oba smrten – oba sta odstranila svoje tekmece: Kantor Maksa, Volodja Doktorja – a sram ju ni, ker sta delo morala opraviti tudi za skupni 'blagor'.
- (štiri razlage s primerjavo po 2 točki)*
(8 točk)
4. *Npr.:* Volodja bi moral biti Doktorju podrejen, poslušen, vendar se izvija izpod njegove oblasti, jo prevzema v svoje roke, postaja veliki vodja, človek, ki bo uresničil najbolj grozne Doktorjeve ideje, bolničar z nekaj znanja; zato sta oba kriva in odgovorna: Doktor, ker uboga nadoblast, ki mu jo sporočata izvedenca za metafore, Volodja, ker uboga Doktorja.
- (do 4 točke)*
(4 točke)
5. C
- (1 točka)*
6. *Npr.:* obe sta sklepni – v obeh, vsaj tako se zdi, vodilni lik trdno drži pridobljeni položaj – v Kralju bo Kantorjeva oblast trajala, dokler bo zgoraj in močan, dokler bo podkupoval tiste, ki so spodaj in z njim in zanj – konec je odprt; tudi Volodjeva oblast se zdi trdna, nepremagljiva, on bo odslej 'doktor', vodja; a valčku se vendarle uspe izmuzniti v svobodo, kar simbolno napoveduje drugačne čase, upanje v zmago svobode – konec je odprt.
- (po 1 točka za vsako razlago)*
(6 točk)
7. *Kantor* – označujoče ime: tisti, ki druge spravlja ob vse, na kant; vaški mogotec, gospodar, bodoči poslanec, morilec, tiran; hoče neomejeno oblast; je uspešen; posledice: kup žrtev, nesrečnih ljudi, a njegova je vsa Betajnova in vsi so z njim, ker so vsi odvisni od njega; nasprotnika Maksa ubije, Lužarje spravi na cesto, kjer naj bi se kot Krnec zapili in propadli;
Volodja – označujoče ime: tisti, ki vodi, močan kot vol; bolničar, prevzema oblast, amputira pol Simonove noge, da bi šel njegov poljski vstajnik ven; hoče oblast, hoče in uspe uresničiti tisto, česar si Doktor ne upa, je torej eksekutor višje oblasti, kot bi rekel Komar; posledice: tiranija, zaprta vrata, pohabljen telesa in duše; v Zavodu bo lahko počel, kar bo hotel; nasprotniki so onespособljeni, se pa upirajo, vsak po svoje, tudi Simon; vsi skupaj so v in morajo plesati tako, kot hoče on.
- (primerjava prvin: petkrat po 2 točki)*
(10 točk)

8. *Npr.*: vsi so in bodo s Kantorjem, betajnovskim kraljem in bodočim poslancem, tudi župnik, kar je moralno-etično sporno; sklepna želja Bog vas živi je tragično-ironična, hlapci so se začasno odrekli svoji moralni pokončnosti.
(če je presoja, 2 točki, sicer 1 točka)
(2 točki)
9. *Odgovor se določi na moderaciji.*
(2 točki)
10. *Kralj na Betajnovi*: socialna/psihološka/realistična – 3 dejanja – 1904 – boj za oblast;
Veliki briljantni valček: groteskna moderna – 3 dejanja – 1985 – zatiranje svobodne misli
(vsak pravilno izpolnjen stolpec 1 točka)
(4 točke)
11. *Npr.*: preplet dveh vrst besedil, glavnega in stranskega.
(2 točki)
12. *Igralec* – svoj lik hipostazira, mu posodi telo, glas, dramski lik spremeni v gledališkega, telesno-govorno interpretira besedilo;
režiser – s pomočjo številnih sodelavcev in njihovih idej uresniči zamisel gledališke uprizoritve;
dramaturg – ga razčleni, razloži, spremlja gledališko konkretizacijo;
scenograf – preoblikuje dramski prostor v gledališkega;
lektor – skrbi za lepoto, pravilnost, smiselnost in funkcionalnost odrskega govora.
(za vsako pravilno prvino 1 točka)
(5 točk)
13. *Npr.*: bralec dramsko besedilo bere, razbira, miselno gledališči, gledalec gleda/poslušča dialog in posodobljeno gledališko uprizoritev oba soustvarjata.
(za vsako pravilno pojasnilo 2 točki)
(4 točke)
14. *Npr.*: navadni stoli – v Kralju so lahko znamenje varčevanja, skromnosti, populizma, iskanja razumevanja in podpore tudi med navadnimi ljudmi; v Valčku pa so znamenje neposrednosti, trdosti, razgaljenosti, strogosti novega oblastnika;
klavir – v Kralju je zaprt in nihče ne igra nanj, simbolizira lahko možnost, odsotnost lepega; v Valčku je odprt, nanj igra nekdanji pianist Emerik, nanj zaigra novi bolnik, simbolizira možnost za beg, žlahtno prisotnost lepote ali duhovnega v grobem svetu;
slike – v Kralju so slike obešene po stenah in v črnih okvirjih, v živo pa jih rišeta Kantorjeva sinova, lahko so sad še čistega, nepokvarjenega sveta; v Valčku Ljubica svoje s krvjo naslikane slike obeša po stenah, kar je znamenje njenega upora.
(izpisa 1 + 1 točka, pojasnili 1 + 1 točka)
(4 točke)
15. *Npr.*: Cankar si je zamislil zaprt gostilniški prostor, ki se ne spreminja, nakazuje osebno, intimno dramo, strah pred zunanostjo, razgaljanje individualnosti; tudi Jančar je dramsko dogajanje umestil v zaprt prostor, v 'prostor izolacije, terapije in kazni' (A. Inkret), v skupen prostor Zavoda, le da se ta prostor polagoma širi v plesno dvorano, v njem individualno, intimno grozeče prerašča v širše dimenzije; Cankarjev prostor je črno-bel, torej polariziran, in že z barvo nakazuje konfliktnost; v Jančarjevem prevladuje rumeno, izostreno z rdečimi Ljubičinimi slikami, kar sta simbola nevarnosti, pa tudi upornišтва.
(za primerjavo 2 + 2 točki, brez primerjave 1 + 1 točka)
(4 točke)

16. a) implicitno samooznačevanje
b) eksplicitno označevanje

(1 + 1 točka za popolnoma pravilna odgovora)
(2 točki)

17. *Podatki*: ime in priimek avtorja – celoten naslov drame – ime in priimek režiserja – kraj gledališke uprizoritve;

DA;

glavna tema: kritika totalitarističnega omejevanja svobode, anomičnosti, prevzgoje in razosebljanja, onemogočanje intelektualca; preživlja umetnost, ki je ni mogoče zapreti, valček bo svet presvetlil, je zapisal B. A. Novak.

(prvine za ocenjevanje: po 1 točka: avtor – celoten naslov – režija – kraj gledališke uprizoritve; obkroženje odgovora DA 1 točka; povzeta tema do 2 točki)
(7 točk)

Skupaj 70 točk